

Інструкція до практичного заняття

Тема: Темперамент

Мета: систематизувати, узагальнити знання студентів про темперамент, його типи й властивості. Формувати вміння здобувачів фахової передвищої освіти використовувати теоретичні знання як в професійній діяльності, так і в повсякденному житті. Розвивати психологічну компетентність студентів, аналітичні здібності, критичне мислення. Виховувати допитливість та активність до самопізнання.

Тип заняття: практичний.

Засоби навчання: інтерактивна дошка Padlet, інструкція до практичного заняття, практичні ситуації.

Література:

1. Загальна психологія: Підручник // О.Скрипченко, Л.Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К.: Либідь, 2005. – С. 316-328.
2. Лучинин А.С. Психогенетика. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. – 158 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія : навч. посібник / С.Д. Максименко. – [3-є вид., перероб. і доп.] – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.
4. Палій А. Диференціальна психологія : навч. посіб. – К. : Академвидав, 2010. – 432 с.

Хід заняття

1. Актуалізація опорних знань

1. Опишіть властивості темпераменту.
2. Назвіть історичні погляди на фізіологічні основи темпераменту.
3. Що відноситься до властивостей темпераменту?
4. Охарактеризуйте типи темпераменту.
5. Як узгодити властивості темпераменту та вимоги діяльності?

2. Практична частина

А) Перевірка домашнього завдання

- презентація студентами есе «Особливості мого темпераменту»;
- перевірка психологічного словника з теми;
- аналіз результатів проходження тесту «Темперамент».

Б) Презентація доповідей, рефератів:

1. Відмінності між темпераментом і характером.
2. Особливості навчання і виховання учнів різного типу темпераменту.
3. Конституційні теорії темпераменту (Кречмер, Шелдон).
4. Чи можна змінити темперамент?
5. Темперамент і професійна діяльність.

В) Психологічні задачі

Визначити типи темпераментів учнів за даними психолого-педагогічних характеристик.

Мета: вчити використовувати теоретичні знання при вирішенні професійних завдань.

Віктор Г. 3 клас.

Повільний, хода неспішна, говорить повільно, але ґрунтовно, послідовно. На уроках сидить з байдужим виглядом, сам руки не піднімає, але на питання вчителя відповідає правильно. Коли вчитель питає, чому він не підняв руки, відповідає коротко: —Та так...Його важко розсмішити або розсердити. Сам ніколи не ображає товаришів, до суперечок інших ставиться байдуже. Незлобливий, для товаришів будь-що зробити лінується. В розмову вступає рідко, більше мовчить. Новий матеріал розуміє не зразу, необхідно кілька разів повторити його, але завдання виконує правильно і охайно. Любить порядок. Ще в минулому році він до нас прийшов, але й досі не потоваришував з дітьми.

Сашко Д. 2 клас.

Дуже вразливий. Найменша неприємність виводить його з рівноваги. Плаче за кожною дрібницею. Одного разу Саша заплакав тільки тому, що не зміг знайти в сумці книжку, яку невдовзі знайшов. Дуже образливий. Довго пам'ятає образи і переживає їх хворобливо. Мрійливий. Часто задумливо дивиться у вікно замість того, щоб гратися з друзями. Підкоряється всім правилам. Пасивний в дитячому колективі. Часто виявляє невіру в свої сили. Якщо у роботі зустрічаються труднощі, він легко зневіряється, розгублюється, не доводить справу до кінця. Але якщо наполягати на виконанні завдання, у більшості випадків виконує його не гірше інших.

Оленка В. 2 клас.

Дівчинка дуже жвава, на уроках ні хвилинки не сидить спокійно, постійно змінює позу, крутить щось у руках, розмовляє з сусідом. Легко зацікавлюється новим, але дуже швидко втрачає інтерес до справи. Настрій переважно веселий і бадьорий. На питання —Як справи? — відповідає сміючись: —Дуже добре, хоч іноді виявляється, що оцінки не дуже хороші. Про хороші оцінки радісно повідомляє всім вдома. Поганих оцінок не приховує, але завжди бадьоро додає —Це в мене так...випадково.... Іноді засмучується, навіть плаче, але не надовго. Міміка жвава. Незважаючи на жвавість і непосидючість, вона легко дисциплінується. На цікавих уроках виявляє велику енергію і працездатність. Легко сходиться з подругами, швидко звикає до нових вимог. Дуже говірка.

Петро Н. 4 клас.

Жвавий, енергійний хлопчик. Здається, що енергія його невичерпна. Він легко справляється з дорученням. Рухи його швидкі, різкі. Про Петра говорять, що він предмети не бере, а хапає, не кладе, а кидає. На уроках і в громадському житті завжди активний. Матеріал схоплює швидко. Задачі розв'язує легко і вірно. Старанний, любить у всьому бути на першому місті. Мова його швидка, енергійна, ініціатор рухливих ігор, любить керувати, завжди впевнений в собі. В суперечках з друзями вперто наполягає на своєму. Часто збуджується і знаходиться з дітьми в конфліктних стосунках. Різко переходить від сміху до гніву і навпаки. Нестриманий.

Коля життєрадісний, легко входить в контакт з колегами, без труднощів пристосовується до нових умов. Легко захоплюється усім новим, але швидко може втратити до нього інтерес.

Сергій нестримний, імпульсивний, міміка виразна, швидко змінюється, мовлення поспішне, рухи різкі. З ентузіазмом розпочинає справу, але часто інтерес пропадає, роботу потім виконує по інерції або взагалі припиняє.

Георгій чутливий, але дії уповільнені, часто ображається, все сприймає на свій рахунок, довго переживає промахи. Може "входити в себе", в коло своїх переживань.

Дмитро ініціативний, працює і діє дуже інтенсивно, може витримувати велике навантаження, виконувати одночасно декілька справ. Стомленість у нього впливає перш за все на підвищення роздратованості або навіть агресивності. Але Д. за короткий час може відпочити.

П'ятикласницю **Тетяну М.** учителі характеризують як мляву, апатичну, боязку дівчинку. На уроках і перервах вона мовчазна, пасивна, емоційно невиразна, без особливого інтересу ставиться до навчання, погано встигає з математики. Тетяна не користується авторитетом в однокласників, які вважають, що вона заважає їм змагатися з паралельним класом. Натомість удома і серед подруг у дворі вона балакуча, активна, емоційно виразна дитина. Тому батьки з недовірою ставляться до інформації вчителів про поведінку доньки у школі. Які властивості темпераменту притаманні цій учениці?

Аїда і Люда – учениці 9 класу. У них приблизно однакова успішність і однакове становище в колективі. Коли на початку навчального року вони дізналися, що їхній клас розформовується, то Аїда з задоволенням заявила, що нарешті вона розстанеться з дітьми, які її кривдили. Люда ж з прикрістю зауважила, що тепер вона знову буде в одному класі з Р. і У., з якими вона порвала дружбу. Проте після формування класу Люда в перші ж дні познайомила з новими товаришами, а Аїда довго навіть не підходила до нових учнів. Яка властивість темпераменту проявилася в Аїди і Люди? За якими ознаками це можна встановити?

Четверо друзів – Холерик, Сангвінік, Флегматик, Меланхолік – запізналися в театр. Холерик розпочне суперечку з білетером, прагнучи проникнути в партер на своє місце. Стверджуватиме, що годинник в театрі поспішає, що нікому не заважає і, можливо, спробує відтіснити білетера, щоб прорватися до зали. Сангвінік відразу може оцінити ситуацію, зрозуміє, що в партер його не пустять і побіжить вгору по сходах до найближчого ярусу. Флегматик, побачивши, що до зали не впускають, ймовірно розмірковуватиме так: «Перша дія завжди не цікава, актори ще не ввійшли в роль. Піду краще в буфет, вип'ю кави, а потім спокійно додивлюсь спектакль. Не бігти ж мені, як на пожежу, за сангвініком? Це зовсім не для мене». Меланхолік може подумати про себе таке: «Мені як завжди не щастить. Нарешті вибрався в театр – і така прикрість!? Не знаю, коли я ще відважусь на такий крок», – і поїде додому. Чим зумовлені описані відмінності?

Г) Психологічні завдання

1. З перерахованих нижче якостей випишіть ті, що характеризують сангвініка, флегматика, холерика, меланхоліка:

підвищена активність, тривала працездатність, енергійність, стриманість, гарячкуватість, непосидючість, терпимість, сповільненість рухів та мови, повільна зміна почуттів та настрою, слабка емоційна збудливість, швидке засвоєння і перебудова навичок, афективність, бідність рухів, мала активність, в'ялість, виразність міміки і пантоміміки, мовчазність, гіперсензитивність (підвищена сенситивність).

Бадьорий, підвищений настрій, швидке пристосування до нових обставин, повільне засвоєння та перебудова навичок, невпевненість у собі, підвищена емоційна збудливість, витриманість, одноманітність міміки, енергійність, рухливість, розгубленість при невдачах, швидке виникнення і зміна почуттів та емоційних станів, мала активність, невиразність мови, рівний, спокійний настрій, збуджений стан, зосередженість уваги.

2. Встановіть правильну відповідність властивостей темпераменту та їх визначень А.Ригідність Б.Сензитивність В.Лабільність Г.Резистентність Д.Ригідність

1. притаманна нервовій системі властивість змінюватися під дією подразників та залишати і зберігати сліди їх впливу.

2. чутливість до величини подразника, який призводить до виникнення реакції.

3. труднощі у зміні наміченої суб'єктом програми діяльності та поведінки в умовах, що об'єктивно вимагають її перебудови.

4. швидкість виникнення та протікання нервових процесів збудження і гальмування

5. складність або нездатність перебудовуватися при виконанні завдань, якщо цього потребують обставини

6. міра здатності опиратися негативним або не сприятливим обставинам.

3. По психологічних ознаках, наведених нижче, визначте, про який вид темпераменту йдеться в кожному випадку:

А.Людина жива, рухлива, прагнуча до частої зміни вражень, легше інших пристосовується до нових умов життя;

Б.Людина повільна, урівноважена, із стійкими прагненнями і настроєм, із слабким зовнішнім виразом душевних станів;

В.Людина швидка, поривчата, здатна віддаватися справі з пристрасністю, але неврівноважена, схильна до бурхливих емоційних спалахів, різких змін настрою;

Г.Людина з підвищеною емоційною чутливістю, глибоко переживаючи навіть незначні події, але зовні мляво реагуюча на оточуюче.

3. Рефлексія та підведення підсумків заняття – бліц – опитування студентів.

- **Що нового Ви дізналися про себе на практичному занятті?**

Завдання: оцініть інформацію, свої знання, вміння та навички, здобуті Вами під час практичного заняття за рівнем важливості для Вас для професійної підготовки та особистісного розвитку. Для формування відповіді скористайтеся табличкою.

Рефлексія практичного заняття

		
<p>Кошик для сміття непотрібна інформація</p>	<p>Інформація, знання, вміння і навички, які я можу використовувати зараз</p>	<p>Валіза знання, вміння та навички, які важливі у майбутньому</p>

4. Оцінювання знань та умінь здобувачів фахової передвищої освіти.
5. Домашнє завдання: пройти самодіагностику за тестом Айзенка на визначення темпераменту
<https://wikigrowth.com/tests/test-na-temperament-mpi/>